

# TONG yulduzi

O'zbekiston Respublikasi bolalari va o'smirlari gazetasi

**Muassislar:**  
 O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi,  
 O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi,  
 «KAMOLOT» Yoshlar Ijtimoiy Harakati,  
 «SOG'LOM AVLOD UCHUN» Hukumatga qarashli bo'lmagan xalqaro xayriya jamg'armasi.

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqib boshlagan

2006-yil 13 - 19 mart N:11 (66552)



## NAVRO'ZING MUBORAK, ONA DIYORIM!

Qizg'aldoqlar elimizga yana qizil gilamini yoydi. Ko'nglimiz bahor nafasi bilan to'ldi. Navro'zoy doshqozonida qaynayotgan sumalag-u halimlarda momolarimiz rivoyatlari quloqqa chalinadi. Keksalar ona yurtimizga tinchlik, xotirjamlik tilab duoga qo'llarini ochishmoqda. Bolajonlarning shodon qiyqirig'i borliqni tutgan. Barchaning dilida ezgu niyatlar limmo-lim. Navro'zing muborak, ona diyorum!

Navro'zginam, xush kelding -sanam,  
 Maysalarga burkandi qirlar.  
 Har og'ochda kurtak ko'z yorib,  
 Oshkor bo'ldi bahoriy sirlar.

Sevara YOQUBJONOVA,  
 poytaxtimizdagi 110-maktabning  
 11-sinf o'quvchisi.



## ONA YURTIM

Seni sevdim gulistonim vatanim,  
 Bulbul kabi oshiyonim chamanim.  
 Madhing kuylab yozayapman she'rimni,  
 Tuprog'i zar, yurtim yagonam manim.  
 Xalqing buyuk, sodiqligi tillarda,  
 Shuhrat shoning taralmoqda ellarda,  
 Har tong quyosh zarrin nurin sochadi,  
 Haroring hatto nafis yellarda.  
 Mustaqilsan, elga madadkorimsan,  
 Qadam bosgan ostonam sen borimsan,  
 Ne urushlar, zulmlarga dosh bergan,  
 Ona yurtim sen nomus-u orimsan.

Dilnoza SAYDULLAYEVA,  
 O'ltbray tumanidagi 6-o'rtta maktabning  
 6- «B» sinf o'quvchisi.

## BIZNING LILIYA OPAMIZ

Men poytaxtdagi 17-lingvistik maktabning 3 - «A» sinfida tahsil olaman. Ko'pchilik do'stlarim menga havas qilishadi. Sababi, bizning maktabdan ham, ustozlardan ham juda omadimiz kelgan-da. Ayniqsa, maktabimiz direktori Aliyeva Liliya Rahimovnaning mehribonliklarini aytimsizmi?! Ustozimizning aytishlaricha, ular salkam 20 yildan buyon maktabimizga rahbarlik qilib kelarkanlar. 1992-yilda opaning tashabbusi bilan yangi lingvistik korpus qurilib, til o'rgatish xonalari zamonaviy uslubda jihozlanibdi.

Maktabimiz YUNESKO tarkibida bo'lib, chet ellar bilan mustahkam aloqalar o'rnatilgan. Fan va sport to'garaklari muntazam ishlab turibdi. Maktab, mahalla va oila hamkorligida olib borilayotgan ishlar ham yaxshi natija bermoqda. 2003-yilda maktabimizda 1-tibbiy yordam ko'rsatish punkti ish boshladi.

Hozirgi kunda bahorgi

ko'kalamzorlashtirish ishlarini boshlab yuborganmiz. Yuqori sinfda o'qiydigan aka va opalarimiz maktabimiz hovlisiga mevali va manzarali daraxt ko'chatlari va gullar ekishyapti. 40 dan ortiq archa ko'chatlari o'tqazishdi.

Maktabimizda ko'plab tanlov va tadbirlar o'tkaziladi. Sport musobaqalari, fan olimpiadalari, ochiq darslar haftaligi, buyuk allomalarga bag'ishlangan kechalarda qatnashib, kunning qanday o'tib ketganini bilmay ham qolamiz.

Yaqinda she'riyat mulkining sultoni mir Alisher Navoiy hamda Bobur tavalludiga bag'ishlangan kechalar uyushtirdik. Kechamiz mehmonlari, ustozlarimiz orasida maktabimiz rahbarining ham borligi bizni juda quvontirib yubordi. Ko'pchilik do'stlarimning aytishlaricha, o'zlari tahsil olayotgan maktab rahbarlari ularni hatto tanimas ham ekan. Bizning Liliya opamiz esa barchamizni juda yaxshi taniydilar, o'qishlarimizni, baholarimizni surishtirib turadilar.



Hademay Navro'z bayramini nishonlaymiz. Men ushbu bayram bilan birinchi navbatda maktabimiz rahbari Liliya Rahimovnani tabriklashni xohlardim. Ularga uzoq umr, sihat-salomatlik tilayman. Biz shogirdlari uchun yugurib-yelishdan charchamasinlar.

Shohruh NE'MATOV.

Uyimizning ro'parasida o'z buvimdek bo'lib qolgan Rahimaxon aya ismli onaxon yolg'iz yashab keladilar. Turmushning achchiq-chuchugini boshdan kechirgan onaxon umr yo'ldoshlarining vafotidan so'ng to'rt nafar qizlarini ne mashaqqatlar bilan voyaga yetkazib, uyli-joyli qilganlar. Hozirda o'n yetti nevara va uch evaraning mehribon buvijonlari.

Mahallamizda onaxonning o'z munosib o'rinlari bor: hech bir to'y-hasham, yig'inlar ularsiz o'tmaydi. Rahimaxon aya pishirgan moxorani yemabsiz, bu dunyoga kelmabsiz. Ko'rpachalar tikish, qavishda ularning oldilariga



## MAHALLAMIZ FARISHTASI

Men Toshkent shahrining Uchtepa tumaniga qarashli eng go'zal va har tarafdin ibratli mahallalaridan birida yashayman. Mahallamiz odamlari bir-birlariga juda mehribonlar. Ayniqsa, qariyalarimizni aytimsizmi, biz yoshlarga har ishda o'rnaklar.

tushadigani yo'q. Aya bu bilan ham kifoyalaniq qolmay, gullar o'stirish, daraxtlarni parvarishlashni hush ko'radilar, ularni o'z farzandlari, nabiralariдек erkalaydilar.

Men fursat topdim deguncha ayanikiga oshiqaman. Ular bilan uzoq-uzoq suhbatlashishni, o'tmish xotiralarini tinglashni yoqtiraman. «Hayo,da yaxshi kunlar ham, yomon kunlar ham bo'ladi. Muhimi, inson irodali bo'lishi kerak. Mehnat bilan kam bo'lganim yo'q», deyidilar.

Bir kuni:

— Aya, yolg'izlikdan qo'rqmaysizmi? - deb so'rasam ular, odam o'z uyidan ham qo'rqadimi, dedilar...

Men farishtali mahalla farzandiman. Mahallamiz farishtasi esa Rahimaxon aya bo'ladi. Ayajonimni bahor ayyomlari Navro'zi olam bilan chin dildan tabriklayman. Farzandlari mahalladoshlari baxtiga hali uzoq yashasinlar.

Nargiza TO'LAGANOVA  
 «Yangi avlod» mediya klubi a'zosi





Aziz bolajonlar! Hammangiz tishlar inson salomatligi uchun nechog'lik foydali ekanligini bilsangiz kerak? Tish barcha organizmingiz bilan bevosita aloqada turadi. Lekin mana shu beminnat dastyorlarimizni qanday parvarish qilish va kasalliklardan asrashni hamma bolalar ham o'rniga qo'yavermaydilar. Bugundan boshlab siz uchun yangi tashkil etilgan «Tishingiz—bebaho durdonangiz» rukni orqali tish

Yuvish iloji bo'lmagan hollarda maxsus tish tozalovchi iplardan foydalanish lozim.

— Tish kasalliklari haqida ma'lumot bersangiz.

— Tishlarda eng ko'p uchraydigan kasallik bu kariyes.

Milkalarda paradonsit, paradontoz, rioya qilmaslik, issiq-sovuqqa



## BEMINNAT DASTYORLAR

shifokorlarining maslahatlari bilan tanishib borasiz. Tishlarni qanday asrash kerakligi va tish kasalliklari haqida

47-Oilaviy shifo - xonaning tish

shifokori Sherzod YUSUPOV qisqacha ma'lumot beradilar:

— Tishlar odam organizmidagi muhim a'zolardan biridir. Inson hayotida ular ikki marotaba chiqadi: sut tishlar va doimiy tishlar. Tish almashish vaqti asosan 8-14 yoshgacha davom etadi. Tishlarni sog'lom holatda saqlash uchun og'iz gigiyenasiga rioya qilish kerak. Buning uchun kuniga 2 mahal tishlarni yuvish va har olti oyda tish shifokori ko'rigidan o'tish kerak. Tishlarni kasallikdan asrash uchun eng asosiysi ovqatdan so'ng yuvish.

gingivid va shunga o'xshash kasalliklar

uchraydi. Paradonsit tish atrofidagi to'qimalarning shamollash kasalligi hisoblanadi. Belgilari: milklarning o'z-o'zidan qonashi, qichishi va og'rib qolishi.

Paradontoz — tish atrofidagi to'qimalarning o'z zichligini yo'qotishi natijasida tishlarning ildizi ochilib qolishi yoki milklarning shishib ketish kasalligi. Bu kasallik natijasida tishlar qimirlab qoladi, agar vaqtida chora ko'rilmasa tishlar tushishiga olib keladi.

Gingivid — tish atrofi to'qimalarida yiring yig'ilishi. Belgilari: yuqori va doimiy simillovchi og'riq.

Shu barcha kasalliklarning kelib chiqish sababi og'iz gigiyenasiga

chalinish natijasida kelib chiqadi. Yana tamaki mahsuloti va spirtli ichimliklarning ham ziyoni katta. Tamaki mahsulotlarida nikotin moddasi bo'lib, bular bevosita tishlarning rangini o'zgarishiga olib keladi. Shuningdek, tish toshlari paydo bo'ladi. Tishlar qimirlab qolib, mo'rt holatga kelib qoladi.

Bolajonlar tishlarini nafaqat hozir, balki keyinchalik ham sog'lom bo'lishi uchun zamin hozirlashlari kerak. Chunki inson salomatligi avvalo o'zi, qolaversa, jamiyat uchun juda muhimdir.

Ma'suda VOHIDOVA yozib oldi.

## TOPONOMIYA NIMA?

Ismlar va nomlarga qiziqasizmi? Ularning kelib chiqish tarixiga-chi? Bu qiziqish zaminida vatanga hurmat va muhabbat tuyg'ulari shakllanishini ham anglaganmisiz?

Yurtimizdagi joy nomlari nihoyatda rang-barangdir, Respublikamizdagi shahar va qishloqlarning nomlari 13 mingdan oshadi. Birgina Toshkent shahrining o'zida uch mingdan ortiq katta va kichik ko'chalar poytaxt tarixini Shuningdek, ham sayohat

Yaqinda O'zpediyasi Davlat tomonida n rini aniqlovchi) geog. Aytmatov akadegeografiya fanlari Suyun Qorayev muallifligida nashrdan chiqqan «O'zbekiston viloyatlari» toponimlari kitobi katta-yu kichik uchun qiziqarli. Kitobda poytaxtimiz Toshkent shahri, Qoraqalpog'iston Respublikasi, respublikamizning viloyatlari, shahar va qishloqlari, joy nomlarining kelib chiqishi haqida so'z boradi. Shuningdek, kitobda etnonimlar ma'nosi, toponomikaning kodlari maxsus bo'limlar bilan ajratilgan. Ayniqsa, qadimiy Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva, Termiz, Qarshi shaharlari haqidagi kerakli ma'lumotlar ushbu kitobda jamlangan.

Ibrohim KARIMOV,

O'zbekiston milliy ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti muharriri.



## MENGA SO'Z BERING!

Mening ismim Bahrom. Rangli rasmlarni, o'yinchoqlarni yaxshi ko'raman. Ayniqsa, katta KaMAZ mashinamni har kuni boshqarib yuraman. Qanday qilib deysizmi? Shuniyam bilmaysizmi, albatta old tarafga ip bog'lab-da, bo'lmasa kabinasiga sig'mayman-ku. ichimligini ham Dadajonim buni hayronman, har qaytayotganlarida albatta shirin keladilar.

Buvijonimning necha kundan bayrami bo'lar barcha o'rtoqlarim-bolalarni ham Navro'z bayrami bilan chin qalbidan tabriklayman! «Tong yulduzi» gazetasida mehnat qilayotgan aka va opalarimni ham qutlab, ularga sog'lik tilayman!



Kichkina BAHROM.

## TADBIRDA SEVIMLI ERTAK QAHRAMONLARI



o'quvchilar rus tilida Navro'z va Mehrjon bayramlari, sumalakning tarixi haqidagi afsona va rivoyatlarni aytib, sahna ko'rinishlarini namoyish qildilar. Bayram ayni qizg'in pallaga kirganda sahnaga «Zumrad va Qimmat» ertagining salbiy qahramonlaridan Qimmat o'z onasi bilan kirib keldi. Bayramda qatnashish istagini bildirgan Qimmat rus tilida berilgan savollardan birortasiga ham javob bera olmadi. «Zumrad qani?» degan savolga ular «Zumradni sumalak pishirish uchun bug'doy topib, undirib kelgin. Bo'lmasa qaytma deb uydin chiqarib yubordik», deb javob berishdi.

O'quvchi va boshlovchilarning qistovi bilan ular o'z

## XAYRIYA HISOBIGA YANGI KITOBLAR

Bizning So'fizoda nomli 165-maktabda malakali o'qituvchilar ko'pchilikni tashkil qiladi. Ayniqsa, Gulnoza Mardiyeva, Murshida Odilova, Dildora Toshmatova, Gulnora Ubaydullayeva singari mehridaryo ustozlarning berayotgan saboqlaridan o'quvchilar ham, ularning ota-onalari ham mamnun bo'lishmoqda. Ta'lim dargohimizda turli tadbirlar, qiziqarli kechalar, sinflararo bellashuvlar tez-tez o'tkazilib turiladi. «Maktab — kutubxona — oila — jamoat tashkilotlari» mavzusida o'tkazilgan xayriya tadbiri ham shular jumlasidandir. Ushbu tadbirimizga mahalla faollari, ota-onalar, mehnat faxriylari tashrif

buyurishdi. O'quvchilarimizning o'z qo'llari bilan yasagan turli yumshoq o'yinchoqlari, yog'och-oymakorlik ishlari, rang-barang rasmlar ko'rgazmalari yig'ilganlarda katta taassurot qoldirdi. Maktab sahnasida sportsevar bolajonlarning chiqishlari, o'quvchilar tomonidan namoyish qilingan konsert dasturlari barchaning olqishiga sazovor bo'ldi. Tadbirda faol ishtirok etgan 10-sinf o'quvchilaridan Kamola Mirzayeva,

Umid Xoliqov, 9-sinf o'quvchilaridan Barno Mirsaidova, Umarali Mirzarahimov, 7-sinf o'quvchilaridan Fotima Rahmatullayeva, Ra'no Ataboyeva, Behzod Bog'ibekov, Zuhra Rahmatullayeva kabilar fanlarni ham «a'lo» baholarga o'zlashtirmoqdalar. Xayriya tadbiridan tushgan mablag' hisobiga maktab kutubxonasi uchun badiiy kitoblar olindi.

Birgina bu emas, «Do'stlik» mahallasida istiqomat qiluvchi nafaqaxo'r Salim aka Nodirov ta'lim maskanimizda shaxmat-shashka bo'yicha o'tkazilgan sport musobaqasi g'oliblariga o'z hisobidan esdalik sovg'alari topshirdilar. I o'rinni egallagan Mohinur Atayeva, Izzat Ahatov soat, II o'rinni egallagan Kamolxon Toshmuhammadzoda, Maqsud Sotqinboyev hisoblash mashinasi va III o'rinni egallagan Aziz Hasanboyev, Saidrahmon Saidumarov esa lazer bilan mukofotlandilar. Homiyalarimiz himmatidan maktab jamoasi va o'quvchilar mamnun bo'lishdi.

Nargiza NODIROVA, Ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor muovini.



Urganch shahridagi 22 - o'rta maktabning 7-«G» sinfida «Assalom, Navro'z» deb nomlangan bayram tadbiri bo'lib o'tdi. Bayramona bezatilgan zalda

fe'llarini o'zgartirishga harakat qilishlarini aytdilar. Tadbirda she'rlar, qo'shiqlar, raqslar ijro etildi. Ilohim, Navro'z har yili huzurimizga kurtakdagi salom, bulbuldagi kalom, shabnamdagi shodlik, guldagi obodlik, quyoshdagi qo'r, oydagi nur, buloqdagi tiniqlik, yomg'irdagi iliqlik bilan kirib kelaversin. Navro'z butun dunyoga olam-olam quvonch, baxt olib kelsin, degan tilaklar bildirildi.

Tadbirda o'qituvchilar, o'quvchilar, ota-onalar ishtirok etdilar.

Ra'no JUMANIYOZOVA,

Xorazm viloyati, Urganch shahridagi

22 - maktabning oliy toifali rus tili o'qituvchisi.





# SO'LIM ZOMIN CHORLAYDI SIZNI

Aziz bolalar, har yili tabiat gullarga burkanib, kuz uchun bol-sharbat yig'ayotgan damlarda ijodkor aka va opalaringiz so'lim tog'lar bag'riga oshiqishadi. Mushoira, nasriy asarlar mutolaasi, kuy va qo'shiqlarga oshnolik ularning ijod yo'llarida katta samara beradi. Buni yosh ijodkorlarning respublika Zomin seminar-kengashi qatnashchilari yaxshi anglashadi. Aslida bu kengash ishtirokchilari tanlovlar asosida, iqtidorga berilgan jiddiy baholar asnosida saralanadi. Bu seminar qatnashchisi bo'lish shuning uchun ham katta faxrki, g'oliblar ustozlar nazariga tushishadi. Qimmatbaho sovg'alar, maroqli dam olishlar o'z yo'liga-yu, g'oliblar oliy adabiyot kurslarida o'qish uchun yo'llanma olishadi.

Bu yil an'anaga aylangan she'riyat anjumani tashkil bo'lganiga 10 yil bo'ladi. Davrani yanada kengroq olish maqsadida, O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi Siz aziz bolajonlar orasidan ham iqtidorlilarini saralab, Zomin ijodkorlari safida ko'rish niyatida tanlov e'lon qiladi. Tanlovga eng yaxshi ijod namunalaringizni yo'llang. Ularni gazeta sahifalarida berib boramiz. G'oliblar ko'm-ko'k archalar bilan qoplangan Zomin tog' bag'rida o'tadigan uch kunlik ijod bayramiga taklif qilinadilar.

Quyida tahririyatimizga kelgan she'r va qatralar orasidan eng saralarini saralab, e'tiboringizga havola qilyapmiz:

## O'Z TILIDA SO'ZLAYDI

|                            |                         |
|----------------------------|-------------------------|
| Atrof go'zal, yam-yashil,  | Uning ta'rifin jilg'a,  |
| Hasharotlar jonsarak.      | O'z tilida so'zlaydi.   |
| Binafsha bosh ko'tarar,    | Qalblarni tark etmasin, |
| Bahordan berib darak.      | Bahorning tarovati.     |
| Bog'larda sho'x bulbullar, | Barchaga nasib etsin,   |
| Bahor kuyin kuylaydi.      | Iliq taft, harorati.    |

Mahmudjon AZIMOV,  
Toshkent shahar, Shayxontohur  
tumanidagi 169 - maktab o'quvchisi.

## KO'KLAM

|                          |                           |
|--------------------------|---------------------------|
| Ko'klam keldi elimga,    | Mayin yelar shabboda,     |
| Fayz ulashib tog'larga.  | Bulut ko'kdan to'kar dur. |
| Quvonch solib dilimga,   | Kamalakdan qurib ark,     |
| Gullar taqdi bog'larga.  | Deydi: «Maysazorga yur!»  |
| Oftob kular charaqlab,   |                           |
| Erib oqar oppoq qor.     | Dilafro'z USMONOVA,       |
| Har bir mavji diltortar, | shu maktabning            |
| Jilg'alar chalar dutor.  | 9 - sinf o'quvchisi.      |

Aziza Qosimova Buxoro zaminining qizi. Tuprog'i tabarruk bu yurt hamisha donishmandlar, piri komillar yurti hisoblanadi. Jajigina Aziza ham ajdodlariga munosib avlod bo'lgisi kelyapti. U Buxoro viloyatining Jondor tumanidagi LOLO qishlog'ida tug'ilgan. 4 yoshidan tumandagi 36-maktabga borgan. 2002-2003-yildan boshlab esa Toshkent viloyatining Bektemir tumanidagi 289-maktabning 3-sinfida o'qishni davom ettiryapti. Aziza matematika faniga kuchli mehr qo'ygan. O'zi yozgan she'rlari judayam ko'p. 2003-yili poytaxtda o'tgan «Istiqlol chechaklari» ko'rik-tanlovida 1- o'ringa loyiq topilgan. U hozirda «Yosh qalamkashlar» to'garagining eng faol a'zosisidir. Kelajakdagi orzusi esa olim bo'lish.

## Hozircha 16 ta kitobi bor

Aziza oilada yagona farzand. U mehribon oyijonisi bilan yashaydi. Ko'p kitoblarni o'qiydi. Dadasini sog'inib, ularga bag'ishlab ertaklar, hikoyalar yozadi. Qaniydi mening dadam ham bizni sog'insalar, deya bir dunyo she'rlar yozadi. Xayolida ko'p kitoblarni rangli bo'yoqlar ko'tarib, dadasi kirib kelayotgandek bo'laveradi. Keyin u qora qalami yordamida yana rasmlar chizadi. Xullas, dadasini sog'ingan qalbi uni adabiyotga qattiq bog'lab qo'yyapti. Bir kuni Aziza maktabdan quvna keldi. Oyijon, yuring, shaharga boraylik, menga kitoblarni olaylik. Mayli, muzqaymoq, shirinliklar olib bermang... faqat kitoblarni ko'paysin, deya zorlandi Aziza. Ular Xadra maydonidagi kitoblarni

rastasiga keldilar. Kitoblarni olamiga tushib qolgan Aziza bir-biridan chiroyli, rasmlari ko'p kitoblarni tomosha qildilar. Oyisi unga kattagina ertaklar kitobini olib berdi.

—Endi kitoblarni 16 ta bo'ldi, - deb quvondi u. Shu kuni Aziza berilib kitob o'qidi.

Ma'mura  
MADRAHIMOVA.

## BOLALIKKA O'XSHAYDI BAHOR!

Bahor. Dillarni quvnatib, ko'ngilni yashnatib yashaydi doim. Boychechakday beg'ubor, qizg'aldoqdek pokiza. Saharlarda ulashgan rizqning ostonasidir ko'klam. Ko'k momoni barchamiz hali ketmay turib sog'inib qolamiz. Tandirlarni to'ldirib onam yopgan ko'k somsalarning xush bo'yi dimog'imga singib ketgan.

Bolalikka o'xshataman bahorni. Boychechakni qirlardan avaylab uzib, buvilari huzuriga oshiqqan qizaloqlarning gulgun chehralarida, yalpizlarning, boychechaklarning muattar hidlarida yashaydi u.

Bahoroyim, qadaming qutlug' bo'lsin! Barchamizni sumalag-u halimlarga, Navro'zlarga yetkazsin!

Sadoqat DADAYEVA,  
Toshkent viloyati, Parkent tumanidagi 1-maktabning 11-sinf o'quvchisi.

## SENI KO'RDIM BOG'LARDA

Fasllar kelinchagi,  
Sen go'zalsan, bahoroy.  
Seni ko'rdim bog'larda,  
Xushbo'y hiding tuygan joy.  
Sen kelding-u hamma yoq,  
Bir zumda gulga to'ldi.  
Bolajonlar quvonchi,  
Bir olam jahon bo'ldi.

Iroda ABDUG'ANIYEVA,  
Samarqand viloyati, Ishitxon  
tumanidagi 4 - umumta'lim  
maktabining 5-sinf o'quvchisi.

## QALDIRG'OCH-U LAYLAKLAR QAYTAR...

Bahor keldi yana yurtimga,  
Yana ko'kdan kuladi quyosh.  
Dehqon bobo chiqar dalaga,  
Ko'taradi maysa, giyoh bosh.  
Bahor kelar, qushlar qaytadi,  
Qaldirg'och-u laylak yurtimga.  
Dilda quvonch, ajib hayajon,  
Shukr deymen yetgan kunimga.

Mahliyo JO'RAYEVA,  
shu maktabning  
6 - "A" sinf o'quvchisi.

## XALOSKOR

Bahor kelib, daraxtlar gullashi bilan qurt-qumursqalar ham inlaridan chiqib, yayrab qoldi. Robiya xola oftobda shishirgan paxtani ko'rpaga soldi-da, qaviy boshladi. Rosa oftob yegan paxtadan juvoldiz ildam o'tar, ishi unayotgan xola ham xursand edi. Nihoyat ishini tugatib, oshxona yonidagi poxol ustiga, naq quyoshning tagiga yoydi-da, oshxonaga kirib ketdi.

Uyda dars tayyorlab o'tirgan Sobirjon tashqariga chiqdi-da, miriqib kerishib oldi, so'ng uzoq xomuz tortdi. Ko'p kitob o'qiganidanmi, ko'zlari toliqib, negadir uyqusi keldi. Borib yangi qavilgan yumshoq, issiqqina ko'rpaga sho'ng'idi.

Oftob, beg'ubor osmon, undagi pag'a-pag'a oppoq bulutlarni qanot qoqib-qoqib, so'ng muallaq bo'lib qolayotgan qushlarni tomosha qilib, xayol surib ketdi. Qaniydi, uning ham qanoti bo'lsa-yu, bir uchib sayr qilsa. Osmondan yer aynan shu o'zining qishlog'i - Oqtepa qanday ko'rinarin-a?

Uyqusini xayol o'g'irlab ketdi. Yonbosh yotdi-da, qimir etmasdan yerni kuzatdi. Chumolilar tinmay u yoq bu yoqqa yurar, bir-biri bilan to'qnashib ko'rishar edi. Ularning aynan bittasini qanday yumush qilishini kuzatmoqchi bo'lar, ammo to'p-to'p chumolilar ichiga kirganda farqlayolmay adashtirib qo'yardi. Nega ular bir xil-a, mehnatsevarligi ham. Odamlarni farqlash oson, ammo ularning qalblari ham har xil, hasadchi - imonli, ochiq ko'ngil-g'arazgo'y, saxiy-baxil...

Shu topda kutilmagan hodisa ro'y berdi. Bir musicha kelib chumolining ini ustiga qo'ndi-da, yumalab-yumalab olib, qanotlarini yozib ketdi. Sobirjon qimir etmay kuzatishda davom etdi. Keyin butun vujudi ko'zga aylandi. Ishonasizmi, chumolilar musichaning ustiga chiqib, qanotlari orasiga yopishdi, ammo musicha qimir etmay yotar, aksincha, bu yonga ag'darilib, yana qanotlarini yoyib olardi. Ha, bildimki, musicha tanasiga ozor berib, qonini so'rayotgan parranda bitlaridan chumolilar xalos etishmoqda. Musicha uzoq yotib, dardini davolatgach, turib qanotlarini qars-qars qoqdi-da, uchib ketdi. Xaloskorlar yana o'z yumushlariga tutindilar. Sobirjon ba'zi bir befoya, baxil, yolg'onchi odamlardan ko'ra shu chumolilarning tabiatga ko'proq foyda berishini bilib, ularga mehri ortdi.

Mirkamol QALANDAROV.

## ERKATOY ABBOS

Erkatoy Abbas aslo  
Erkaligin qo'ymaydi.  
Erta tursa-da, ammo -  
Yuz-qo'lini yuvmaydi.

## USTOZIMGA

Onamdayin mehribonimsiz,  
Sizni juda yaxshi ko'raman.  
Menga bergan bilimingizni,  
Yo'qotmayman, kitob bo'laman.  
Siz bog'lagan qanotlar bilan,  
Orzu tomon uchib ketaman.



Aziza QOSIMOVA.



*Aziz bolajonlar, ushbu ruknimiz ham sevimli sahifalaringiz qatoridan o'rin olganini bizga yo'llayotgan maktublaringiz mazmunidan bilib, juda quvondik. Orangizda tabiat shaydolari ko'pligidan, uning himoyasiga nafaqat siz, balki ustozlaringiz ham astoydil kirishganliklaridan quvonmay bo'ladingiz, axir?!*

*Quyida tabiat haqidagi maktublaringizdan saralab, sahifamizga moslashtirdik. Ularni o'qib, tabiatga mehr qo'ygan tengdoshlaringiz safiga siz ham albatta qo'shilasiz, degan umiddamiz.*

«Hosilning otasi – quyosh, onasi – suv» degan iboraga biroz o'zgartirish kiritib, «Hayotning otasi quyosh, onasi esa – suv» deyish kerakdek, nazarimda. Chunki suv borki, hayot bor. U tiriklik manbai.

Lekin ana shu bebaho, buyuk ne'matning qadriga yeta o'laymizmi? Men bu savolga hech ikkilanmay, yo'q, deya javob bergan bo'lardim. Hozirgi kunda ko'plab zavod va fabrikalardan chiqadigan chiqindilar daryo va ko'llarga oqizib yuborilayotgani hech kimga sir emas. Natijada suvlar ifloslanib, o'simlik va hayvonot olamiga ziyon yetkazayapti.

Hukumatimiz tomonidan daryo, ko'l va ariq suvlarini ifloslantirish haqida qator qarorlar qabul qilingan bo'lsa-da, ko'p joylarda unga amal

qilinmayapti.

Uzoqqa bormay, shahrimizdagi anhor va ariqlarga bir nazar tashlaylik. Ularni axlatxonaga aylantirib yuborgan hamsaharlarimizdan nafratlanib ketasan kishi. Nahotki ular o'zimizni-o'zimiz zaharlayotganimizni tushunishmasa? Kelajak avlodga bizdan nima qolishi haqida o'ylashmasa?

Bu ham mayli-ya, o'zimiz ichadigan ichimlik suvini ham isrof qilayotgan ayrim yurtdoshlarimizga nima deyish mumkin?

## HAYOTNING ONASI – SUV

lozimligini farzandlarimizga bot-bot eslatib turishdan, shu mavzuda kecha va tadbirlar o'tkazishdan biz kuzalar charchamasligimiz lozim.

Yaqinda Respublika Xalq ta'limi vazirligi, Toshkent shahar Xalq ta'limi Bosh boshqarmasi va «Bioekosan»

Hozir ko'plab xonadonlarimizga suv o'lchagichlar o'rnatilgani bois, ota-onalarimiz ancha ziyarak bo'lib qolishgan. «Suvni ko'p isrof qilaverma, har tomchisi pul turishini unutma» deya farzandlarini tergap turishni kanda qilishmaydi. Lekin, maktab, bog'chada ham suvni tejab ishlatish lozimligini uqtirishni ko'pincha unutib qo'yadilar.

Axir Hadisda ham aytib o'tilgan-ku, har bir narsa o'lehovli, uning uvoli bor, deb. «Nimani xor qilsang, shunga zor bo'lasan», degan maqol ham bejiz aytilmagan. Shunday ekan, bu bebaho ne'matdan oqilona foydalanish bolalar majmuasi xodimlari bilan birgalikda «Suv – hayot manbai» ko'rik-tanlovi bo'lib o'tdi.

Maqsadi bolalarni suvdan oqilona foydalanishga o'rgatishdan iborat bo'lgan mazkur tanlovda maktabimiz o'quvchilari Toshkent shahri vakillari nomidan ishtirok etdilar. O'quvchilarimiz respublikamizning turli viloyatlaridan kelgan ishtirokchilar bilan do'stlashib, tanlovga taqdim qilgan ishlari bilan yaqindan tanishdilar. O'zlari yashayotgan viloyatlarda suvning taqchilligini sahna ko'rinishlari orqali ifodalagan o'quvchilarning chiqishlarini nafaqat bolalar, balki biz - ustoz va murabbiylar ham zo'r qiziqish bilan tomosha qildik.

Hamsaharlarim, farzandlarimga qarata shunday degim keldi: Qanchadan-qancha insonlar bir tomchisiga zor bo'lib yashayotgan tirikligimiz manbai bo'lmish suvning qadriga o'z yulida yetaylik. Toki keyin kech bo'lmasin!

Muqaddam YUSUPOVA, Toshkent shahar, Sobir Rahimov tumanidagi 249 - maktabning biologiya fani o'qituvchisi.



## «QORA ICHIMLIK» TARIXI

Bu nom biroz qo'polroq eshitisli tabiiy. Ammo tarixda aynan qaysi ichimlik shunday atalganini hamma ham bilavermasa kerak?

Bu ichimlik barchamiz sevib iste'mol qiladigan va bugungi kunda oynayi jahon orqali namoyish etilayotgan aksariyat teleseriallar hamda reklamalarning «asosiy qahramoni»ga aylangan oddiygina qahvadir.

Qahva XVII asrning eng mashhur ichimligi sanaladi. Uni dunyoga tani tgan Shuning uchun Bilasizmi?.. xususiyatlaridan biri uyqu qochirishidir. ham aksariyat qahvaxo'rlarni yozuvchilar, olimlar va posbonlar tashkil etar ekan.

Qahva tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, bu o'simlik eramizdan avvalgi IX asrda paydo bo'lgan deb taxmin qilinadi. U o'z nomini Janubiy Afrikadagi Kaffa qishlog'i nomidan olgan. Qahvaning eng sifatli turi esa arab qahvasi hisoblangan.

1680-yilga kelib Fransiyada qahva «yulduzlik» darajasiga ko'tarildi va birgina Parij shahrining o'zida 380ga yaqin qahvaxona bunyod etildi. Bu antiqa ichimlik butun dunyoni zabt etayotgani va qahvaxo'rlarning soni haddan ziyod ortib borayotgani ingliz ruhoniylarini tashvishga solib qo'ydi. Ruhoniylar qahvaga qarshi g'alayon ko'tarib, uni yo'qotish uchun musulmon qoniga

«qora ichimlik» Lekin ko'p o'tmay, qahvaning aqliy quvvat ato etuvchi xususiyati borligi aniqlangach, qahvaxonalarda yana qahvaxo'rlar bilan ichimlikni sevuvchilar soni shu qadar ortib ketdiki, bemalol soatlab ijod qilib o'tiradigan bo'ldilar.

Mutafakkirlari Jan Jak Russo va Fransua Volter o'z qahvaxonalarda yozganliklari haqida talaygina ma'lumotlar bor.

Dilafro'z XUDOYBERDIYEVA, «Moliyachi-biznes maktabi», II bosqich talabasi.

## KO'KALAMZORLASHTIRISHMI YO ...?

Bahorning tashrifi xalqimiz hamjihatligining ko'rgazmasi obodonlashtirish, ko'kalamzorlashtirish ishlari parvarishiga va yerga ishlov berishga kunlarida ifloslanib qolgan ariqlar shundoqqina ariq yoniga tashlab

Bolalar ariqdan chiqqan axlatni pishirishadi. Ular o'zlari «pishirgan ovqat yeyishdan avval qo'llarini tozalab «o'choq» bo'lib xizmat qilayotgan bu emasmi? Nahotki mutasaddi ajratishgan-u, uning axlatini olishga joylashgan ko'chada bir emas, bir nechta mas'uliyatni ular ham his etishmasa?

Navbahorning go'zalliklaridan bahra olishda sizga bu kabi muammolar halal bermayaptimi, aziz tengdosh?

Muxlisa MUSAXO'JAYEVA.

## SHOXLI POCHTACHI

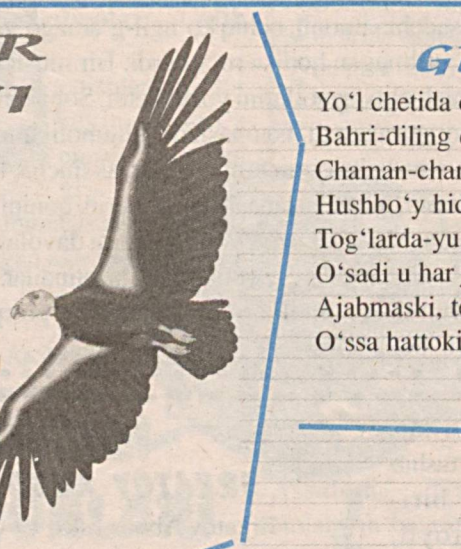


h a r p o c h t a ustiga xatlar qo'yadi va yo'lga solib beminnat mahalliy pochta oldida to'xtaydi. Uni kutib turgan xizmatchilar yuklarni qabul qilib olishadi. «Pochtachi»ning oldiga yem solib, bir pas dam berishadi. Keyin unga yangi yuklarni ortib, ortiga qaytarib yuborishadi. U Chaudagi qo'toslar orasida yagona «pochtachi» bo'lib, hali biror marta adashib yoki kechikib kelgan emas. Har qanday ob-havo sharoitida ham ishlayveradi. «Maoshi» - pichan va boshqa yemlarni halol ishlab topadi.

Birmaning Chau shaharchasi chekkasidagi pochta bo'limi oldida chorshanba va juma kunlari bir xil manzarani ko'rish mumkin: xizmatchisi molxonadan baquvvat qo'tosni olib chiqib, uning solingan qopni, bir necha posilkani ortib, yag'riniga shapatilab h e c h qanday kuzatuvchisiz bir o'zini yuboradi. O'qi, qiziq! Oradan ikki soat o'tgach, dastyor boshqa qishloqqa yetib boradi va

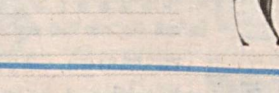
## QUSHLAR PODSHOSI

(Masal) Majlis o'tkazishibdi, Bir kun o'rmonda qushlar. Kim munosib shohlikka, Hamma boshini qashlar. Chimirib qoshlarini, So'zga chiqdi boyo'g'li. – Men loyiqman bu nomga, Chunki naslim boy o'g'li. Jahli chiqib burgutning, Kelib qo'ndi daraxtga: – Undan hech qanday naf yo'q. Men loyiqman bu taxtga. Ikkalasi tortishib, Talashib charchadilar. So'ng bezor bo'lib qushlar, Humoni sayladilar. Shu-shu boyo'g'li, burgut, Ko'rishishmas yoz, kuzi. Boyo'g'li uchar tunda, Burgut esa kunduzi.



## GUL

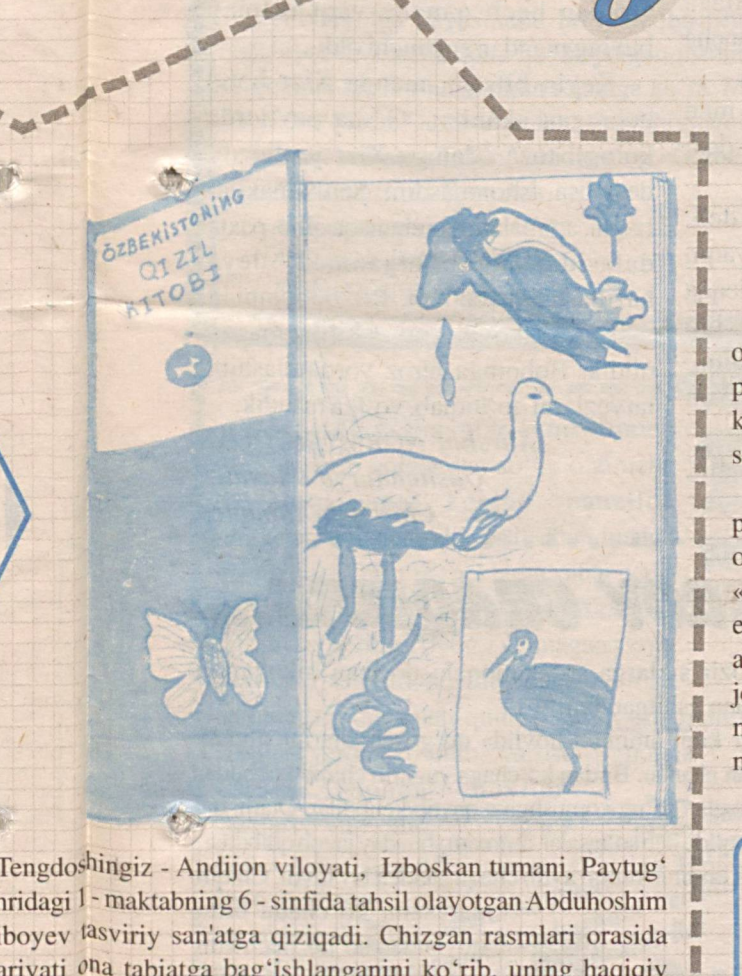
Yo'l chetida o'sib gul, Bahri-diling ochadi. Chaman-chaman ochilib, Hushbo'y hidin sochadi. Tog'larda-yu, bog'larda, O'sadi u har joyda. Ajabmaski, tez kunda, O'ssa hattoki oyda.



## BULUT

Men bulutman, bulutman, Keng samoda suzaman. Mehnatkash odamlarning, Rejalarin buzaman. Men yig'lasam, bu zamin, Shalabbo bo'lar shu on. Meni yomonsan demang, Keyin pushaymon yemang.

Ibrohimjon YO'LCHIYEV, Andijon viloyati, Buloqboshi tumanidagi 25 - umumta'lim maktabining 6 - sinf o'quvchisi.



Tengdoshingiz - Andijon viloyati, Izboskan tumani, Paytug' shahridagi 1 - maktabning 6 - sinfidagi tahsil olayotgan Abduhoshim Tojiboyev fasviriy san'atga qiziqadi. Chizgan rasmlari orasida aksariyati ona tabiatga bag'ishlanganini ko'rib, uning haqiqiy tabiat shaydosi ekanligini payqash qiyin emas. Abduhoshim tabiat mavzusidagi rasmlaridan bir nechtasini tahririyatimizga yo'llabdi. Biz esa ularni sizning e'tiboringizga havola qilaypmiz.

## TEZ AYTISHLAR

Kumush, kishmish tishni qamash-tirmasmish. Ovchi ovloqda ohu ovladi. Ithom ilonning izidan bordimi, Iton ilonning izidan bordimi? Ko'ki ko'p somsa, Ko'pi ko'k somsa.

Ming bir askar bolaga, Boshdir bitta enaga.

Olxo'ridek cho'tir tosh, Ichi to'la moyli osh.

Usti silliq tosh qo'biq, Ichi suyuq oq-sariq.

### TOPISHMOQLAR

Qovun kabi palagi, Yeyiladi xomagi.

Chiroyli don – qora qosh, Pishirsang u totli osh.

U bir yerda qisl Issiq yerni xushlamas.

Mo'sin NURETDINOV, Toshkent shahri, Yunusobod tumani.

Dilrabo DO'STOBILOVA, Toshkent shahar, Yakkasaroy tumanidagi 118 - maktab o'quvchisi.





Menga  
bu voqeani  
tog'am  
aytib bergandilar.

Buvim vafot etganlaridan so'ng,  
kenja o'g'il bo'lmish tog'ajonim  
yakkalanib

qolibdilar. Bir kuni ular qoq peshinda qabriston yonidan o'tib ketayotib, buvimning qabrlarini ziyorat qilish uchun kirib ketayotganlarida, go'rkov: - Tush paytida yolg'iz kirmang, buning xosiyati yomon bo'ladi, - debdi. Tog'am, bo'lmagan gap, deya ichkariga kiribdilar. Qabr boshida Qur'on o'qib, endi o'rinlaridan turmoqchi bo'lgan ekanlar, nariroqdan yig'i ovozi kelibdi. Yana kimdir kelibdi-da, deb ortlariga qarasalar, hech kim yo'q emish. Hayron bo'lib turgan ekanlar, go'rkovning:

## QABRISTONDAGI NOLA



Bora-bora ovoz yaqinlashib, uzoqlashaveribdi. Tog'am esa ovoz kelgan tarafga ketaveribdilar. Bir payt oyoqlari cho'kkan qabrga tushib ketibdi va jon holatda baqirib yuboribdilar. Buni eshitgan go'rkov tog'amga yordam berish uchun shoshilibdi. U yerdan chiqib olgan tog'am: - Sizga yordam beraman deb bu yerga tushib qoldim. Nega yordamga chaqirdingiz? - deb so'rabdilar. Bu gapdan hayron bo'lgan go'rkov: - Men yordamga chaqirmadim, hozirgina namoz o'qib o'tirgan joyimdan turib keldim. Aytgandim-a sizga, peshin paytida qabristonga kirmang, deb, - debdilar. Shu voqeadan keyin tog'am qabristonga bir o'zlari kelmaydigan bo'libdilar. Ammo o'sha kungi sirli voqeaning tagiga hali-hanuz yeta olmabdilar.

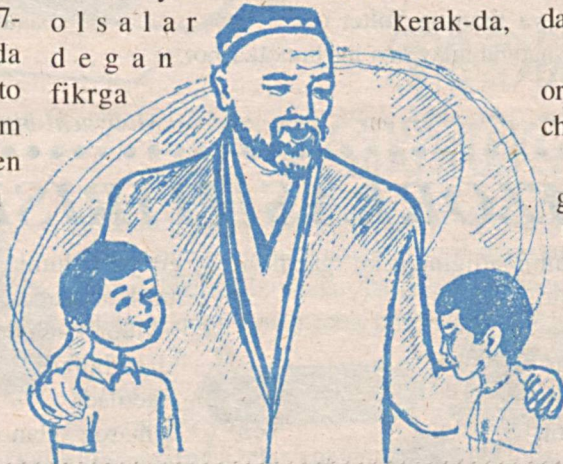
Olimjon XOLMUHAMMEDOV,  
Surxondaryo viloyati,  
Sherobod tumani, Oqkaptar qishlog'i.

## YO'LDAGI UCHRAGAN XIZR

Bu voqea yoz oylarida yuz bergandi. Do'stim Vali ikkimiz tarvuzxo'rlik qilish uchun bobomning polizlariga bordik. U yerda mazza qilib tarvuz yeb, bobomning hikoyalaridan tingladik. Shunda ular bizga bir voqeani so'zlab berdilar:

- O'sha paytlarda navqiron yigit edim, - deb gap boshladilar ular. - 57-yillarning yoz oyi edi. U paytlarda kolxozlar tashkil qilingan bo'lib, hatto rejani bajarish uchun kechalari u ham ishlashimizga to'g'ri kelardi. Men kolxozda mirob edim. Chillaning dim kunlaridan birida paxtaga suv qo'yish uchun dalaga yo'l oldim. Axir paxtaga kunduzi suv qo'ysang, o'tob urib, quriydi-da. Xullas, ketmonni yelkamga qo'yib, ashulani xirgoyi qilib ketayotsam, ro'paramdan bir otaxon chiqib qoldilar. Ularga salom

berib, o'tib ketdim. Otaxon ortimdan qarab qolganlarini sezgandim. Nariroqqa borib, orqamga qarasam, chol ketimdan kelayapti. Tavba, deb kalima keltirib ketaverdim. O'qtin-o'qtin qarab qo'yaman, kelayapti. Tun qorong'usida qo'rqib turgan bo'lsalar menga yo'ldosh bo'lib, biydek daladan o'tib o'lsalar kerak-da, degan fikrga



borib: «Otaxon, bu deyman, qo'shni qishloqqa yo'l olibsiz-da», deb so'radim.

- Ha, bolam, yo'l ustida uzoq turdim, qarasam, sen kelayapsan, birga o'tib olay bu daladan, odam qo'rqadi-ya, - dedi otaxon.

- Albatta, qani yuring, men paxtaga suv qo'yani ketayapman, - dedim ancha dadillashib.

- Mayli, bolam, sen ketaver, men ortingdan asta-sekin boraveraman, - dedi chol.

Men chol zerikib qolmasin deb, gapirib kelaverdim. Qishloqqa yaqin kelganimizda: «Mana otaxon, qishloqqa kelib qoldingiz, bu yog'iga qo'rqamasangiz ham bo'ladi», dedim.

- Tila tilagingni, - dedi otaxon dabdurustdan.

Men bu holga hayron bo'lib, cholning yuziga qaradim.

- Nima tilaysan, sen shu yergacha menga yo'ldoshlik qilding, nima tilasang ham, ijobat bo'ladi, - dedi chol ajablanib turganimni ko'rib.

O'sha paytlarda buving bilan turmush qurganimizga 10 yil bo'lgandi, ammo farzandimiz yo'q edi. Menga farzand kerak, 10 ta, deb qo'shib qo'ydim.

Shunda chol uzundan-uzoq duo qildi. Oradan hech qancha vaqt o'tmay buving mendan suyunchi oldi...

Keyin bilsam, menga Xizr bobo uchragan ekanlar. O'sha paytlarda ko'ngli toza odamga Xizr yo'liqadi, deyishsa, ishonmasdim. Seni amakilaringni, ammalaringni shunaqa qilib, paxta dalasidan topib olganman, deya hazillashdilar bobom. Biz bobomning maroqli hikoyalarini eshitib, mazza qildik. Bobomga biroz yordamlashib, tarvuzlarni qo'ltiqib, yo'lga tushdik.

Xurshid NORMURODOV,  
Qashqadaryo viloyati,  
Chiroqchi tumani.

## DARYO BO'YIDAGI VOQEA

O'shanda kuz oylarining oxiri edi. Paxta teraverib, charchab ketganimdan daryoning bo'yiga tushdim. Dalada deyarli paxta qolmagan, quruq ko'sakdagi osilib qolgan paxtalarni bir amallab terib topshirardik. Bir so'z bilan aytganda, ertaga ketamiz, indinga ketamiz, deb yurgan paytlarimiz edi. Tergan paxtamni tagimga soldim-da, xayollarimga erk berib, ko'zlarimni yumdim. Bir mahal «shalop» etgan ovozdan cho'chib uyg'onib ketdim. Qarasam, kattagina baliq suvdan chiqib, qaytadan sho'ng'iyapti. O'sha baliqni tutgim keldi-da, yenglarimni shimarib, suvga tusha boshladim. Agar tutib olsam, qizlarga rosa maqtanardim-da, ilikuzildi bo'lib turganda hammaga quvvat bo'larmidi? Qo'llarimni suv ostiga tiqib birlas turdim. Shu payt boyagi baliq ko'rindi. Hushyor tortib oyoqlarimni yana ham mahkam qisib turdim. Qarasam, men ko'rgan narsa baliq emas, chiroyli qiz ekan. Umrin bino bo'lib, bunaqa chiroyli qiz ko'rmagandim. U menga jilmayib qarab turardi. Men ham unga go'yo sehlrangandek jilmaydim.

- Qayerdan kelib qolding, bolakay? - dedi «baliq qiz» menga qarab.

- M-men bolakay emasman, yigitman, - dedim katta bo'lganimni bildirish uchun.

- Eh-ha, yigitcha, suvga nega tushding, - dedi yana muloyim jilmayib.

- Sizni tutish uchun...

«Baliq qiz» shunaqangi chiroyli kuldiki, xunuk bo'lib yotgan daryoning qirg'oqlari ham gullab ketgandek bo'ldi.

- Sizni uyimga olib ketaman, ishoning, bundan ham katta hovuzimiz bor, ana shu yerda bemalol suzib yuraverasiz, - dedim shoshib.

- Hovuzda nima qilaman, menga erkinlik kerak, bemalol xohlagan joyimda suzsam deyman, - dedi u kulimsirab.

- Sizni baribir olib ketaman, - deb qadam qo'yganimni bilaman, u «dumi» bilan chalib yiqitdi.

Baribir uni qo'lga kiritish uchun o'zimni suvga otdim. Qayoqda, u shunaqangi tez suzar ekanki, yetolmay qoldim. «Baliq qiz»ni xafa qilib qo'ydim, deb o'ylab,

«Hoy, pari, pari», deya chaqira boshladim jon holatda. Shu payt qiqirlagan ovozdan cho'chib ketdim. «Pari qaytib keldi» deb o'ylab qarasam, tepamda sinfdosh qizlar ustimdan rosa kulishayotgan ekan. Men «pari qizni» tushimda ko'rgan ekanman.

Jamshid EHSANOV,  
Toshkent viloyati, Yuqori Chirchiq  
tumani, Yangibozor qo'rg'oni.

## BIROY CHAQIRSA...

Hozir sizlarga so'zlamochi bo'lgan hikoyamni otamdan eshitgandim.

Bir kuni ammam hovlida qo'g'irchoqlarini o'ynab o'tirgan ekanlar. Birdan ko'chaga yugurib chiqib ketibdilar va birozdan so'ng xomushgina qaytib kelibdilar. Otam, ha, nima bo'ldi, deb so'rasalar, ammam shunday javob qilibdilar:

- Kimdir ismimni aytib chaqirgandek bo'luvdi. Chiqib qarasam, ko'chada bitta quyondan bo'lak hech kim yo'q. Kalima keltirib yuborgandim, u menga tegmay, yonimdan yugurib o'tib ketdi. Yaxshiyam «hov» deb yubormaganim. Bo'lmasa, qo'shni mahalladagi Qahhor aka singari og'zim qiyshayib qolarkan-da.

Shu voqea sabab bo'lib ammam uch hafta betob bo'lib yotibdilar. O'qitib yuborishgandan so'nggina oyoqqa turibdilar.

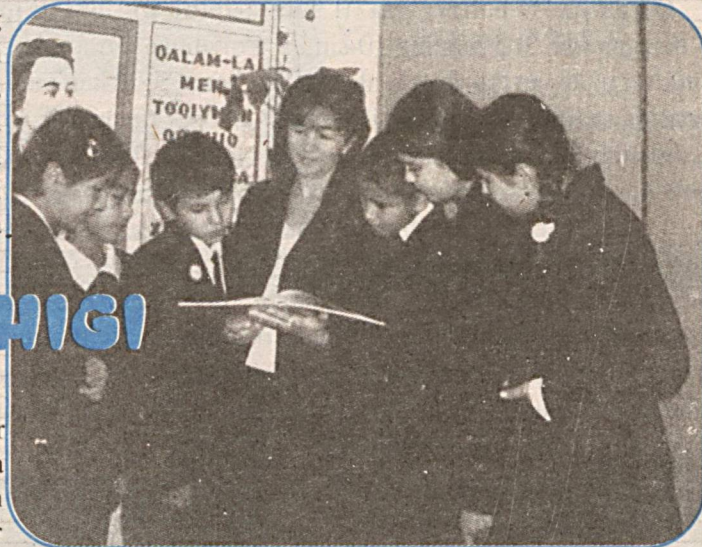
Bu gaplarning qanchalik to'g'ri-noto'g'riligini bilmadim-u, lekin ehtiyot shart-da, birov chaqirsa, darrov «hov» deb yubormaydigan bo'lganman.

Hayot MASUTOV,  
Buxoro viloyati, G'ijduvon tumanidagi  
30-o'rta ta'lim maktabining  
7 - «G» sinf o'quvchisi.



Har bir fanning o'ziga xos beradigan bilimlari bor. Men adabiyot muallimiman. Adabiyot qaysi janrda, qaysi yo'nalishda, qaysi darajada bo'lmasin u millatning ma'naviyatini, xulq-u axloqini, dunyoqarashini shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir. Shuning uchun ham ustozlar «adabiyot – ma'naviyat beshigi», deb bejiz aytmaganlar.

Millatning buyukligini Beruniy, Xorazmiy, Farobiy kabi allomalar tashkil qilayotganini tushuntirishga harakat qilaman.



Usmon Nosir mavzusiga kelganda esa millat uchun qurbon bo'lganlar haqida ko'proq

misollar keltiraman. Masalan, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, Fitrat haqida tushuncha beraman. O'quvchilarim bilan birga sahna asarlari qo'yishga harakat qilaman. Yaqinda bir darsimni Hamid Olimjonning «Oygul bilan Baxtiyor» va «Parizod, Bunyod va Semurg» asarlariga bag'ishladim. Ilhom Ergashev, Nilufar Mamatova, Dilnora Sharipova, Muxlisa Rustamova, Anvar Ergashev, Shahnoza Inog'omova berilgan rollarni juda chiroyli ijro etdilar. O'quvchilar o'rtasida adabiyotga bo'lgan havas jonlanib ketganday bo'ldi. Adabiyotga havas uyg'otishda har bir millatning o'z uslubi, yo'nalishi bor, albatta. Masalan, men yozuvchilar bilan uchrashuvlar, muzeylarga sayohatlar uyushtirishni yaxshi ko'raman. G'afur G'ulom, Abdulla Qahhor muzeyida bo'lganimizda G'afur G'ulomning qaysi she'rini yod bilasiz? Abdulla Qahhorning qaysi asarlarini o'qigansiz, deya savol beraman. Bolalarning ba'zi birlarida bu yoshda adabiyotga, she'r yozishga havas uyg'onadi. Lekin ko'pincha o'zi yozgan she'rdan o'zi uyulib yuradi. Bunda muallim albatta yordamga kelishi kerak. Ba'zi bir she'rlarni tuzatib, zarur shaklga solib, tengqurlariga o'qib berib, she'r yozgan bolajonning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishi kerak.

Menimcha, muallim har yangi niholga yangicha e'tiborda bo'lishi kerak. So'zinning yakunida aytmoqchiman, men adabiyot o'qituvchisi bo'lganim bilan faxrlanaman. Yoshlarning ma'naviy dunyosini shakllantirishda ishtirok etayotganimdan g'ururlanaman. Buyuk ustoz Abdulla Avloniyning «Bilimli bo'lsang, ma'naviyating butun bo'lsa, olam seniki», degan so'zlariga tayanib, kelajak avlodga o'z bilimimni berishga harakat qilaman. Zero, adabiyot va san'atga oshno qalbdan hech qachon yomonlik chiqmaydi.

Sabohat TO'XTABOYEVA,  
poytaxtdagi 126-maktabning adabiyot fani o'qituvchisi.

## ADABIYOT – MA'NAVIYAT BESHIGI

O'zim saboq berayotgan 5- «G» va 5- «D» sinflarning har birida 35 nafardan o'quvchi bor. Bolajonlarimning teran nigohlaridan dillaridagini so'zsiz tushunishga intilaman. Men qaysi sinflarga dars bermay, eng avvalo chiroyli ko'zlarini umid bilan tikib turadigan o'quvchilarim bilan yaqindan tanishib olishga harakat qilaman. Inson dunyoga kelibdiki, unda ma'lum bir qobiliyat shakllanadi. Men o'quvchilarimdagi turli sohaga bo'lgan qiziqishlarini, havas-



mandliklarini aniqlab, qaysi sohaning egasi bo'lmang, avvalo inson bo'ling, deb ularni qo'llashga harakat qilaman. Darsimni boshlashdan oldin yil davomida nimalarga e'tibor berishim lozimligini rejalashtirib olaman. Shoir va yozuvchilar haqida ma'lumot berar ekanman, ularning asarlari va ijod namunalari keltirib, mazmunini chiroyli so'zlar orqali o'quvchilarimga yetkazishga harakat qilaman.

Adabiyotga havasmand bo'lgan Ibn Sinoning she'rlaridan, bugun o'zbek adabiyot ravnaqiga hissa qo'shayotgan insonlarning hayotidan misol keltiraman. Darsimni boshlashdan oldin rejamga ko'ra, Mirkarim Osim, Mirtemir yoki Erkin Vohidov, Nodar Dumbadzening yozuvchi sifatidagi mohiyatini tushuntirishga harakat qilaman. Masalan, Erkin Vohidovning «O'zbekim» she'rini o'qiyotganimda:

Al-Beruniy, al-Xorazmiy,  
Al Farob avlodidan.  
Asli nasli balki o'zlik,  
Balki Tarxon o'zbekim...

### Amir Temur tavalludining 670 yilligi oldidan

## TEMUR TUZUKLARI

### SALTANATNING DASTLABBI DAVRLARIDA QILGAN TO'RTINCHI KENGASHI

Forschadan Alixon SOG'UNIY va  
Habibullo KARAMATOV tarjimai.

Menga ergashganlar soni oltmish otliqqa yetib qolgandan so'ng o'zimcha o'yladim, agar kelgan manzilda turaversam-u, mabodo yerlik aholi menga qarshi qo'zg'alib, o'zbeklarga xabar berib qo'ysalar-chi, unda nima bo'ladi? Yaxshisi, bu yerdan ketib, el oyog'i yetmagan yerga borib joylashsam, tez fursatda atrofimga saltanatimning kuch-qudrati bo'la oladigan qo'shin fikrda u yerdan ko'chib, Xuroson tomonga ustida Mohon hokimi

Sanjariy yuz otliq

kelib,

menga

qo'shildi va

yaxshi otlar

yerning jami

qo'shildi.

yuzga yaqin

kishi yonimga kirdi. Shu payt Muborakshoh, sayyid Hasan va sayyid Ziyouddin menga arz qildilarkim, bu sahroda turaverish (qo'shin) tarqab ketishiga bois bo'lur, biron tomonga yurib, biron viloyatni egallashimiz kerak. Men o'zimcha kengashib, so'ng ularga aytdimki: «Xotiramga bir fikr keldi: Samarqandga boraylik. Sizlarni (vaqtincha) Buxoro tomonlarga tarqatib turamen, o'zim esa Samarqand tevaragiga borib, el-ulus ichiga kiramen va ularni o'zimizga qo'shib olishga (intilamen). Yetarli lashkar yig'ilib (kuch-quvvat qo'lga kirgandan so'ng), sizlarni chaqirib olurmen. Keyin Jete va Ilyosxoja qo'shiniga qarshi jangga otlanurimiz va Movarounnahr mamlakatini qo'lga kiriturmen».

Ularning hammasi mening bu kengash va tadbirimni to'g'ri deb topdilar. Yurishga fотиha berishgach, men yo'lga tushdim. Ikki yuz odamimni Buxoro atroflariga tarqatdim. Amir Husaynning singlisi O'ljon Turkon og'ani ham yashirincha o'sha yerda qoldirdim va o'zim Samarqand tomon yo'l oldim. Yo'lda Tamuqa

1370-1380-yillar  
Movarounnahr va Turkistonda feodal  
tarqoqlikka barham berildi. Mamlakat bir  
davlat bo'lib birlashtirildi.

to'planar. Shu oralab, ikki mingga yaqin yuzlandim. Yo'l kishini ittifoqdosh qildim. Samarqand askari bilan

tortiq qildi. U sayyidlari va aholisi menga

O'sha sahroda otliq, yayov bo'lib ikki

Mo'g'uliston ustiga katta yurish.

1376-yil

1371-yil

Amir Temurning piri sayyid Amir Kulol (Shamsiddin Faxuriy) vafot etdi.

qavchin o'n besh otlig'i bilan menga qo'shildi. Sirimni unga aytib, Muborakshoh oldiga yubordim. O'zim yashirincha ulus

uzra saltanat bayrog'ini ko'targudek bo'lsam, ular yordamga keladigan bo'ldilar. Tunda pinhona Samarqandga kirdim va to'ng'ich opam Qutlug' Turkon og'aning uyiga borib joylashdim. Kecha-yu kunduz fikr og'ushida chora-tadbir izladim. Shu tariqa qirq sakkiz kun yashirinib yotdim. Oxiri shaharliklardan bittasi mening bu yerga kelganimni payqab qoldi. Sirim ochilishiga oz qolganda nochor, kechasi o'zim bilan kelgan ellik otliq bilan Samarqanddan chiqib, yana Xorazm tomon yo'l oldim. Men bilan bir to'p piyoda kishilar ham bor edi. Yo'l davomida turkmanlarning bir pada yilqisidan bir nechtasini qo'lga kiritib, piyodalarimni ularga mindirdim.

(Ko'p vaqt) yo'l yurib Amudaryo bo'yidagi Achig'i degan o'nqir-cho'nqir yerga kelib tushdik. Shu yerga kelganimda, Buxoro tevaragida qoldirgan haram ahli, Muborakshoh, sayyid Hasan va boshqa jamoa ham yetishib keldilar. (Bulardan boshqa) Temurxoja o'g'lon, Bahrom jaloyir o'zlariga qarashli qo'shin bilan kelib, menga mulozim bo'ldilar. (Shu tariqa), mingga yaqin otliq askar atrofimga jamlandi. Shu yerda kengash qilib, Boxtarzamin va Qandahor tomonga ravona bo'lishga va u yerlarni tasarrufimga olishga qaror qildim.





O'tgan yili bahorgi ta'til kunlarimni tog'amnikida o'tkazgandim. Tog'amning 10-sinfda o'qiydigan Farhod va 2-sinfda o'qiydigan Ravshan ismli o'g'illari bor. Kelgan kunimning ertasiga sharros yomg'ir quyib berdi. Kun bo'yi uyda televizor ko'rib o'tirdik. Bir mahal varrak uchirayotgan bolalarni ko'rsatib qolishdi. Ravshanning ko'zlari chaqnaq ketdi.

– Aka, varrak yasashni bilasizmi?-so'radi Farhoddan.

– Bilganda qandoq, sendek paytimda shunaqa varraklar yasardimki, ko'rganlarning og'zi lang ochilib qolardi. Bir marta o'n g'altak ipni hammasini qo'rganman, varrak degani shunaqayam yuqorilab ketdiki, yulduzdek miltillab, arang ko'zga chalinardi, a, buva, yodingizdami?

– Bulutning orqasiga o'tib ketgan varragingni aytayapsanmi?-miyig'ida kulib qo'yidilar bobom...

– Aka, menga ham o'rgating varrak yasashni, -yolvordi Ravshan.

– Iye, shu yomg'irda kim varrak uchiradi? Yomg'ir tinsin, kunlar sal ilisin, albatta yasab beraman...

Ravshan bu yangilikni darhol eng yaqin do'sti Shuhratga yetkazdi.

– Sening akang juda yaxshi-da, -dedi Shuhrat biroz o'ksigannamo. – Ishing tushsa, yo'q demaydi. Mening akam bo'lsa bir narsa so'rasam, jerkib tashlaydilar.

– Xafa bo'lma, -uning yelkasiga qo'lini tashladi Ravshan. – Akam varrak yasashni o'rgatayotganlarida seni ham chaqiraman, o'rganib olasan...

Bolalar yomg'ir tinishini intizorlik bilan kutishdi. U ham xuddi o'chakishgandek ikki kun tinimsiz yog'di-da.

Nihoyat havo ochilib, yerlar quridi. Ravshan akasiga yuzlandi.

– Aka, kunlar ilib qoldi, endi varrak yasab berasiz-a?

– Bahor hali uch oy davom etadi. Qolaversa, bahor havosiga ishonch yo'q. Bugun tinsa, ertaga yana yog'ib yuborishi mumkin. Sen unchalik hovliqma, hali ulgurasan varrak uchirishga.

Ravshan yana bir necha kun kutdi.

Kunlar ham ancha ilib qoldi. Bu gal Ravshan do'sti Shuhrat bilan birga akasiga ro'baro bo'ldi.

– Aka, varrak yasashni...-deya og'iz juftlagan edi hamki, Farhod jerkib tashladi:

– Sal miyani ishlatish kerak-da, bir-ikki haftadan keyin

imtihon bo'lsa tayyorlanish o'rniga varrak yasab o'tirsam...

Ravshan indamadi, akasi do'stining yonida baqirib berganidan mulzam bo'lib, ko'chaga chiqib ketdi.

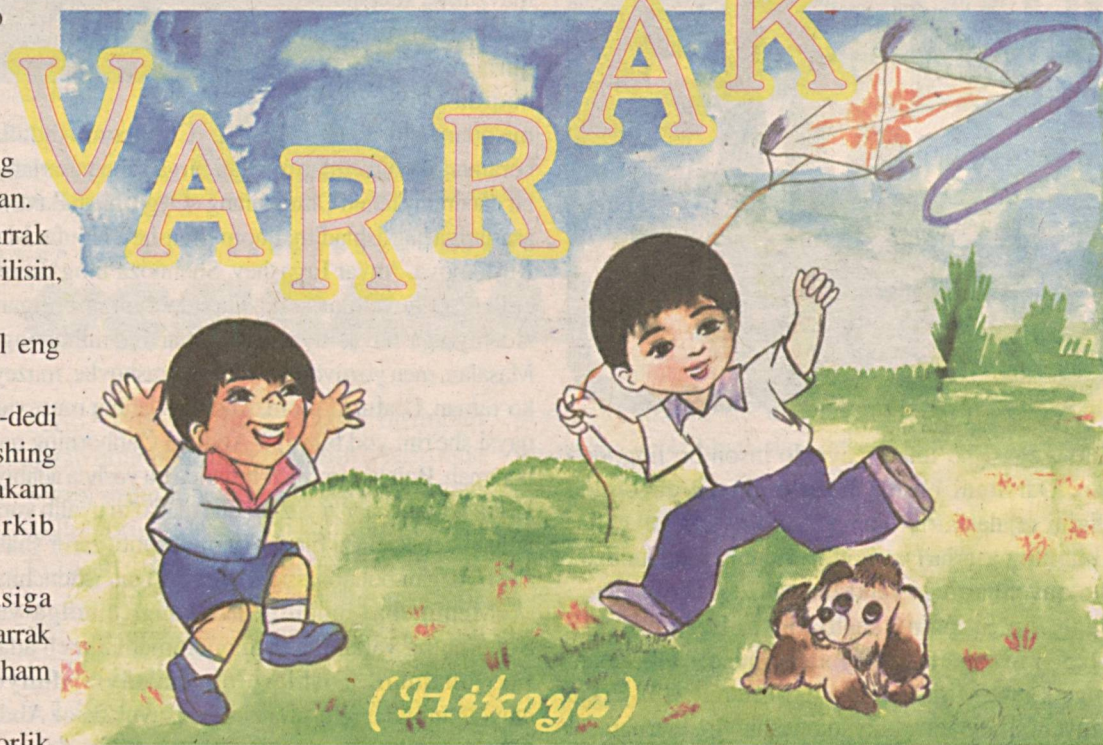
Ikkala oshna Shuhratlarnikiga chiqib, uning akasi Mahmuddan varrak yasab berishini iltimos qilishdi. Mahmuddan:

– Kap-katta bolalar uyalmaysizlarmi varrak yasab bering deb o'tirishga? Tayyorga ayyor bo'lmay, o'zingiz yasab oling. Buning hech qiyin yeri yo'q-ku...- degan javobni eshitgan bolalar endi varrak yasashga o'zlari kirishib ketishdi.

Shu payt ularning yoniga Ravshanning bobosi keldi:

– Xo'sh, shovvozlar, akalaring xafa qilishdimi?-so'radi ulardan.

– Shuhratning akasidan xafa emasimiz, -dedi Ravshan. – U Farhod



(Hikoya)

akamga o'xshab, «ana yasab beraman, mana yasab beraman» deya bizni aldamadi. O'zingiz yasashni o'rganing, dedi. Akam bo'lsalar...

– Qani, xitoy qog'ozi, qamish va yelimlarni olib kelinglar, sizlarga o'zim kattakon varrak yasab beraman, -dedi bobosi.

Oradan hech qancha vaqt o'tmay Ravshan ham, Shuhrat ham ikkita chiroyli guldor varrak ko'targancha ko'chaga otilishdi. Ularning osmonda «shir-shir» deya ovoz chiqargancha, siltanib-siltanib parvoz qilayotgan varraklariga Farhod va Mahmud ham havas bilan qarab turishardi.

Madina SAIDMURODOVA,

Toshkent viloyati, Parkent tumanidagi

5 - ixtisoslashgan maktabning 8 - sinf o'quvchisi.

BO'SH O'TIRMA,  
BOSH QOTIRI



-NAVRO'Z-

chaynkrossvord!

SAVOLLAR:

1. Ko'ngli to'lgan, xursand, minnatdor kishi.
2. Ho'l meva.
3. Yosh daraxt, nihol.
4. Ko'chmanchi parranda, bahor darakchisi.
5. Navro'z nishonlanadigan sharq xalqlari yurti.
6. Yilning ilk fasliga berilgan yana bir nom.
7. Ayyomning samodagi aksi.
8. Muruvvat, yordam.
9. Barg, gulning ilk holati.
10. Falak, samo.
11. Orzu, umid.
12. Navro'z ayyomida o'tkaziladigan chavandozlik musobaqasi.
13. Pilladan olinadigan xarir tola.
14. G'alla ekini.
15. Salomning javobi.
16. Dunyoda ommalashayotgan milliy sportimiz.
17. Dala mehnatkashlari oromgohi.
18. Estrada guruhi.
19. Bilim, ma'lumot.
20. Mevali daraxt, o'simlik onasi.
21. Jismoniy quvvat.
22. Paxta ekini urug'i.
23. Ko'rkam patli qush.
24. Kunning musaffo payti.
25. Manzarali o'simlik.
26. Kulguli mo'jaz asar.
27. Hamal oyining belgisi.
28. Huzur-halovat.

Foziljon ORIPOV tuzdi.

TONG  
yulduzi

O'zbekiston Respublikasi  
bolalari va  
o'smirlarining gazetasi

BOSH MUHARRIR:  
Umida

ABDUAZIMOVA

TAHRIR HAY'ATI:

Turobjon JO'RAYEV,  
Dilbar OLIMJONOVA,  
Botir UBAYDULLAYEV,  
Jabbor RAZZOQOV,  
Anvar ZOKIROV,  
Dilmurod RAHMATILLAYEV,  
Dilshoda DADAJONOVA,  
Sobirjon SHARIPOV,  
Feruza JALILOVA  
(Bosh muharrir o'rinbosari),  
Nurxon NAFASOV,  
Ergashvoy SARIQOV.

Gazeta O'zbekiston  
Matbuot va axborot  
agentligida

022-raqam bilan  
2003-yil 11-dekabrda  
ro'yxatdan o'tgan.

Noshir

«O'zbekiston»

nashriyot-matbaa  
ijodiy uyi.

Gazeta

«O'zbekiston»

nashriyot-matbaa  
ijodiy uyi

kompyuter bo'limida terib  
sahifalandi va  
chop etildi.

Gazeta haftaning dushanba  
kuni chiqadi.

Hajmi A-3,

2 bosma taboq.

Adadi - 61158

Buyurtma N: J 2146

Dizayner va sahifalovchi:

Fazliddin

SHAYADGAROV.

Navbatchi:

Ozoda

TURSUNBOYEVA.

Rassom:

Nodira MIRZAYEVA.

Manzilimiz:

700129,

Toshkent shahri,

Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Obuna indeksi: 198.

e-mail:

tong\_yulduzi@rambler.ru

Tel: 144-23-81

144-27-25

144-63-08

Tel./ faks:

(99871) 144-24-45